

CW3.1 BZ/DSH OEK Voorjaarsnota 2025 Civiele ontminning 2026

Bestedingsvoorstel

Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (CW 3.1)

1. Doel(en)

Welke doelen worden nagestreefd met het voorstel in termen van beoogde prestaties en effecten?

Gevraagde middelen

Met dit formulier wordt gevraagd om in totaal EUR 10 mln. aan Algemene Middelen voor 2026) om de ondersteuning aan humanitair ontminnen in Oekraïne ook in 2026 voorspelbaar en efficiënt te kunnen voortzetten.

Sinds 2022 ontving Oekraïne in totaal meer dan EUR 1 mld. voor humanitaire ontminning, waarvan EUR 380 mln. afkomstig was van de EU en haar lidstaten. De Nederlandse bijdrage hieraan was EUR 48,1 mln. Met de tot nu toe verstrekte steun (waaronder die van Nederland) zijn onder meer de volgende resultaten bereikt bij het opruimen van mijnen, veiligheid van de bevolking en herstel van landbouwgrond en economische bedrijvigheid:

Sinds 2023 is in Oekraïne in totaal 35.000 km² geruimd, waarmee het totale besmette gebied is gereduceerd van 174.000 km² tot 139.000 km². Het vrijgegeven land kon meteen weer gebruikt worden voor economische activiteiten. In 2024 nam Oekraïne een Nationale Ontmijningsstrategie aan, met een bijbehorend implementatieplan. Met bijdragen via UNDP helpt Nederland om de noodzakelijke hervormingen van de ontminningarchitectuur in Oekraïne te realiseren, hetgeen de effectiviteit van het ontminningswerk ten goede komt.

UNDP ontving in 2023 en in 2025 NL bijdragen van in totaal 20 mln. voor het uitvoeren van het door meerdere donoren gefinancierde Mine Action Plan voor Oekraïne, met onder meer de volgende activiteiten:

- Land vrijmaken voor veilig en productief gebruik d.m.v. *non-technical surveys*, *clearance operations*, *technical survey dogs*, en *quality management*;
- Capaciteitsversterking van de lokale uitvoerders van ontminningsactiviteiten d.m.v. training en innovatie;
- Capaciteitsversterking van de nationale ontminningsautoriteiten d.m.v. verbetering van de coördinatie en strategische planning op nationaal en subnationaal niveau;
- De kwaliteit van leven voor ontminningsslachtoffers verbeteren door middel van rehabilitatie, geestelijke gezondheid en sociaaleconomische integratie;
- Grotere bewustwording van de risico's van explosieven voor burgers d.m.v. risicovoorlichtingen.

UNOPS ontving van NL in 2024 EUR 14 mln. (EUR 10 mln. Algemene Middelen, EUR 4. mln. regulier budget). Met de huidige NL steun voor UNOPS zijn de volgende activiteiten gefinancierd:

- Aanschaf van een ontminningsbulldozer waarmee machinaal kan worden ontminnd, met name voor inzet in zwaar gecontamineerde gebieden waar materiële en personele capaciteit nu ontbreekt;
- Capaciteitsversterking van uitvoerende Oekraïense instanties, en dan met name ontminningseenheden die onderdeel zijn van het Oekraïense Defensie-apparaat, vallend onder de *State Special Transport Service*, *SSTS*, die worden ingezet voor civiele ontminning (het ontminnen van infrastructuur als wegen, bruggen, waterwegen en havens) middels materieel en trainingen;

Nederland investeert in het kader van een BZ humanitair ontminningsprogramma in 8 landen, de komende 5 jaar ook via de ingo's Danish Refugee Council (EUR 6,5 mln.) en iMMAP (EUR 2 mln.) in ontminning en het versterken van de capaciteit van de nationale ontminningsautoriteiten in Oekraïne. Dit gebeurt uit eigen begrotingsmiddelen, waaruit de grootschaliger aanpak van UNDP niet gedekt kan worden. De programmering met ingo's en met UNDP zijn complementair aan elkaar.

De Algemene middelen uit deze claim voor 2026 zullen worden geïnvesteerd via een of

	meerdere van de huidige partners (nog te bepalen welke). Achtergrond Oekraïne is nog steeds het land met de meeste explosieve oorlogsresten en mijnen ter wereld, terwijl er ook nog dagelijks mijnen bijkomen. Sinds februari 2022 zijn er meer dan 1000 slachtoffer door antipersoonsmijnen gevallen in Oekraïne. Het aantal mensen dat direct gevaar loopt, wordt geschat op 6,1 miljoen. In bezette gebieden worden nog steeds veel mijnen gelegd door de Russische agressor, die ook explosieven verspreidt door de lucht. Ontmijning is noodzakelijk om terugkeer en sociaal-economische activiteiten mogelijk te maken zowel in woon/werkgebieden waar sprake is van lichte vervuiling (door bijvoorbeeld onontplofte onderdelen van door raketten en drones verspreide explosieven) als in zwaar vervuilde gebieden, die in 2022 zijn bezet en sindsdien bevrijd (regio Kyiv, oostelijke en zuidelijke regio's, tot ver van het huidige front). Mijnen en andere explosieven maken slachtoffers onder burgers, maar ook onder <i>first emergency responder teams</i> van de <i>State Emergency Service</i> (SESU), Nationale Politie (NP) en <i>State Special Transport Service</i> (SSTS), die onder grote druk staan. Het ruimen van mijnen en overige explosieve oorlogsresten leidt primair tot grotere veiligheid voor mensen en dieren en reduceert het aantal potentiële slachtoffers. Secundair kan hierdoor vruchtbare landbouwgrond weer in gebruik worden genomen waarmee Oekraïense voedselzekerheid zal worden versterkt. Ontmijning van bevrijde gebieden en landbouwgronden in Oekraïne is een <i>enabling factor</i> voor veel van wat NL met andere financiering nastreeft: overleving van de staat Oekraïne en zijn bevolking; effectieve <i>early recovery</i>; economische ontwikkeling, inclusief kansen voor NL bedrijfsleven; behoud van Oekraïne als graanleverancier wereldwijd; vrijwillige terugkeer van Oekraïne vluchtelingen en zelfstandigheid van terugkeerders en achterblijvers.
2. Beleidsinstrument(en)	Welke beleidsinstrumenten worden ingezet om deze doelen te realiseren? Financiering vindt plaats in de vorm van een voortgezette bijdrage(n) aan een van de huidige partners (nog te bepalen welke).
3. A. Financiële gevolgen voor het Rijk	Welke financiële gevolgen heeft het voorstel voor de Rijksbegroting? Dit voorstel verzoekt tot een bijdrage van EUR 10 miljoen vanuit de door het kabinet vrijgemaakte middelen voor niet-militaire steun aan Oekraïne. Dit betreft voortzetting van staand beleid op humanitaire ontmijning in Oekraïne. De financiële gevolgen voor het Rijk beperken zich tot deze bijdragen.
B. Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren	Welke financiële gevolgen heeft het voorstel voor maatschappelijke sectoren (als van toepassing)? n.v.t.
4. Nagestreefde doeltreffendheid	Op welke wijze en in welke mate wordt verwacht dat het beleidsinstrumentarium gaat bijdragen aan de beoogde prestaties en effecten? De ontminningsopdracht waarvoor Oekraïne zich gesteld ziet is enorm en nog lang niet alle vervuiling is in kaart gebracht. De verwachting is dat er vele jaren nodig zijn om het land weer mijnvrij te maken. Het is daarom noodzakelijk zowel op korte als op middellange en langere termijn de capaciteit van de Oekraïense ontminningsdiensten en ontminningsautoriteiten te versterken en daarnaast ook internationale hulp en expertise in te roepen om hulp te verlenen. Door de verbeterde coördinatie aan Oekraïense zijde en de complementaire functies van SESU en SSTS (en UNDP en UNOPS) biedt het NL meersporenbeleid (steun via UNDP, UNOPS en NGOs) uitzicht op stevige impact van de voorgenomen verdere investeringen op het gebied van verdere capaciteitsversterking en -uitbreiding, ontmijning en sociaal-economische inzet rond mijnslachtoffers en gemeenschappen in nog niet, zowel als pas ontminnde gebieden (UNDP).

	Zonder ontminning kan geen <i>early recovery</i> (met name in zwaar gecontamineerde gebieden), wederopbouw of integraal sociaal-economisch en -maatschappelijk herstel en ontwikkeling plaatsvinden. Snellere voortgang op ontminning is daarmee ook randvoorwaardelijk voor impact van andere NL en internationale investeringen in wederopbouw, voor kansen voor NL bedrijfsleven en bovendien is het voorwaardenscheppend voor vrijwillige terugkeer van Oekraïense vluchtelingen uit Nederland en elders uit Europa of andere landen.
5. Nagestreefde doelmatigheid	Waarom is het voorgestelde instrumentarium een efficiënte manier om de beoogde prestaties en effecten te bereiken? De voorgestelde nieuwe investeringen bouwen voort op een basis die eerdere NL financiering hielp te leggen: • De activiteiten zijn additioneel en complementair aan de inzet van de EU en andere LS • Ontminning is een <i>enabling factor</i> voor veel van wat NL met andere financiering nastreeft: overleving van Oekraïne staat en bevolking; effectieve <i>early recovery</i>; economische ontwikkeling, inclusief kansen voor NL bedrijfsleven; behoud van Oekraïne als graanleverancier wereldwijd; vrijwillige terugkeer van Oekraïne vluchtelingen en zelfstandigheid van terugkeerders en achterblijvers.
6. Evaluatieparagraaf	Hoe wordt het voorstel gemonitord en geëvalueerd? • Bijdragen aan VN-organisaties worden gemonitord middels de reguliere rapportage- en evaluatievereisten verbonden aan een bijdrage via de VN. • Daarnaast voert NL geregeld overleg met de uitvoeringspartners, en met Oekraïense autoriteiten, zowel samen met bondgenoten als bilateraal. • Ook veldbezoeken door zowel DSH als ambassade Kiev dragen bij aan effectieve monitoring.